

• Тренінгові технології: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів виконання типових практичних завдань.

• Інформаційно-комп'ютерні технології: це технології, що реалізують у дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу "людина машина" за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо).

• Діалогові технології: сукупність форм і методів навчання, базованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт суб'єктного рівня (учень-учитель, учень-автор, учитель-автор тощо) [1, с. 232].

Отже, ми дійшли висновку, що інтерактивне навчання сприяє комплексному розвитку особистості учня, роблячи навчальний процес більш захоплюючим та ефективним. Інтерактивні методи в поєднанні з класичними методами навчання утворюють ідеальну основу для викладання матеріалу у початковій школі. Різноманітні інтерактивні методи навчання дозволяють вчителям обрати метод, який підходить для конкретної теми або вибрати метод, який відповідає рівню знань учнів у класі.

Література:

1. Дичковская І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004. 432 с.
2. Бойко Н.В. Застосування інноваційних методів навчання української мови в умовах карантину № 8 (April, 2020).
3. Чайковська Г. Б. Освіта для сталого розвитку в сучасній початковій школі /Педагогічний альманах Випуск 47, 2021.– С.5-8.
4. Сиротинко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: Видавнича група «Основа», 2003. 162 с.

МОТИВАЦІЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Смоляк В.М.

Турубарова А.В.

*Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька
національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)
vsmolyak@gmail.com
turubarovaan@gmail.com*

У сучасних умовах розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні проблема мотивації ігрової діяльності як складової освітнього процесу молодших школярів із затримкою психічного розвитку особливо потребує наукового супроводження. Вивчення цього питання є актуальним, оскільки відзначає рівень усвідомлення та розуміння означеної проблеми науковцями та практиками в галузі спеціальної педагогіки та психології.

Вагомий внесок у розробку проблем навчання, виховання та психології дітей із затримкою психічного розвитку зробили такі вчені, як О. Бабяк, Т. Вісковатова, В. Войтко, Т. Ілляшенко, О. Мамічева, І. Омельченко, Л. Прохоренко, Т. Сак, Г. Соколова, В. Шмаргун, С. Яковлева та ін. Утім, дана проблема потребує нових наукових пошуків в означеному напрямку. Зростаючий інтерес до цієї проблеми свідчить про її актуальність в контексті індивідуального підходу до навчання школярів із затримкою психічного розвитку, а визначення мотиваційних чинників ігрової діяльності в умовах освітнього процесу стає важливим елементом їх успішного навчання. Однією з ключових аспектів вивчення психологічних основ освітнього процесу у означеній категорії дітей є

розуміння особливостей їх мотивації, яка виявляється в їхніх ігрових вчинках та активності.

Метою статті є здійснити аналіз особливостей мотивації ігрової діяльності як складової освітнього процесу молодших школярів із затримкою психічного розвитку.

Методика й організація дослідження. За допомогою аналізу та синтезу, узагальненню та систематизації наукових даних проаналізовано особливості мотивації ігрової діяльності як складової освітнього процесу молодших школярів із затримкою психічного розвитку.

Результати дослідження. Під мотивацією ігрової діяльності розуміють внутрішні та зовнішні сили, які підтримують та спонукають особистість до участі в іграх. Мотивація ігрової діяльності як внутрішня потреба особистості, може включати в себе бажання відчуття задоволення, досягнення, соціальної взаємодії тощо.

У молодших школярів із затримкою психічного розвитку мотивація до навчання не може тривалий час утримувати навчальну діяльність і поступово втрачає свою значущість. Їх адекватні навчальні мотиви, що наявні на початку навчання, надалі не розвиваються і не трансформуються через зіткнення дитини з об'єктивними труднощами та неуспішністю у навчальній діяльності. Серед розповсюджених причин навчальної неуспішності школярів із затримкою психічного розвитку психолого-педагогічні дослідження вказують на органічний характер порушення психічного розвитку, що спотворює формування їх успішної навчальної діяльності.

Важливою умовою успішності корекції психічного розвитку дітей із його затримкою є добір і поєднання відповідних видів діяльності в навчальному процесі та організації дозвілля. Щоб діти із затримкою психічного розвитку стали повноцінними учнями, їм треба пройти певний період формування навичок навчальної діяльності. Тому на початку навчання в цих дітей продуктивнішою є гра, яка сьогодні досить широко використовується [1, с. 29].

Чисельні дослідження показують, що хоча діти молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку позитивно ставляться до навчання, їх інтерес є нестійким, а ігрова мотивація переважає над навчальною. Більшість дітей приваблюється статусом учня та матеріальними атрибутами освітнього середовища. Так, за даними Л. Прохоренко, ігрова мотивація притаманна 71,7% дітей початкових класів: учні швидко втрачають інтерес до навчальної діяльності і відволікаються на гру й, зазвичай, не завжди намагаються завершити розпочату роботу. Під час виконання експериментальних завдань, лише 17,9% змогли довести роботу до кінця, при цьому їх діяльність мотивувалася вузькими соціальними мотивами, мотивами уникнення неприємностей, ігровими мотивами тощо [3, с. 61].

С. Яковлева зазначає, що ігрова діяльність у дітей із затримкою психічного розвитку сформована не повною мірою. Разом з тим у мотиваційній сфері дітей із затримкою психічного розвитку до моменту вступу до школи ігрові мотиви домінують не завжди. Такі мотиви домінують у близько 1/3 досліджуваних. Половина дітей вибирають навчальну, частина – практичну діяльність [4, с. 257].

Діти із затримкою психічного розвитку часто мають труднощі у збереженні уваги протягом тривалого періоду часу, що призводить до зменшення тривалості їх участі в грі та зацікавленості в ігровому процесі. Також діти можуть мати труднощі у розумінні та запам'ятовуванні правил гри чи деталей сюжету, що зменшує їх зацікавленість в ігровому процесі. Затримка психічного розвитку може призводити до складнощів у встановленні та підтриманні соціальних зв'язків під час гри. Деякі діти можуть виявляти обмежену здатність до емпатії та розуміння емоцій інших гравців.

Емоційний стан грає важливу роль у взаємодії дитини із затримкою психічного розвитку з ігровим середовищем. Діти молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку можуть виявляти підвищену емоційну вразливість, яка впливає на соціальну взаємодію у грі. Негативний досвід в ігровому процесі спричиняють

виникнення у дітей фрустрації, страху або невпевненості, що в подальшому визначають їх ігрову мотивацію.

Враховуючи емоційну чутливість дітей важливо розробляти стратегії підтримки емоційного благополуччя під час ігор. Позитивні емоційні стани стимулюють активну участь та захопленість молодших школярів із затримкою психічного розвитку у грі. Створення емоційно-підтримуючого середовища є підґрунтям до стимулювання позитивної ігрової мотивації дітей із затримкою психічного розвитку. Ключову роль у регулюванні емоційного стану дітей в ігровому середовищі відіграють педагоги. Підтримка, заохочення та емоційне благополуччя сприяють створенню умов для позитивного досвіду гри та підтримки мотивації дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Гнучкість у структурі гри та ігрового сценарію може бути ключовим елементом для стимулювання мотивації. Адаптація завдань та можливість вибору альтернативних шляхів гри можуть створити сприятливі умови для довготривалої участі, розвиваючи при цьому інтерес. Затримка психічного розвитку у молодших школярів створює різноманіття їх індивідуальних особливостей та потреб. Так, деякі діти можуть виявляти зацікавленість у певних іграх, в той час як інші шукають в грі різноманіття та новизну.

Ряд вчених (О. Бабяк, Н. Баташева, І. Недозим, Л. Прохоренко) виділили стратегії підтримки дітей із затримкою психічного розвитку в освітньому середовищі. Серед цих стратегій звернемо увагу на такі, як:

- оптимізація темпу роботи та динаміки втомлюваності;
- акцентувати увагу на розвитку у них спостережливості, досвіду практичної діяльності;
- стимулювати активність на уроках, підтримувати навіть незначні успіхи і акцентувати на цьому увагу інших школярів;
- враховувати труднощі орієнтування в завданні;
- адаптувати інструкції з урахуванням особливих освітніх потреб і індивідуальних труднощів учнів;
- підвищувати мотивацію навчальної і пізнавальної діяльності засобами постійної підтримки і стимулювання, зменшувати кількість завдань [2, с. 9–10].

Таким чином, узагальнюючи, слід відзначити, що проблема мотивації ігрової діяльності як складової освітнього процесу молодших школярів із затримкою психічного розвитку є динамічною та відкриває широкий простір для подальших досліджень. Необхідно враховувати, що індивідуальні особливості, такі як конституційні риси, соматогенні та психогенні аспекти, а також церебрально-органічний генез, можуть взаємодіяти з різними мотиваційними чинниками, визначаючи унікальність кожного окремого випадку. Подальше дослідження в цьому напрямку може включати в себе врахування психосоціальних аспектів взаємодії молодших школярів із затримкою психічного розвитку як мотиваційного чинника освітнього середовища.

Література:

1. Войтко В. В. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку: методичні рекомендації. Кропивницький, 2017. 48 с.
2. Прохоренко Л. І., Бабяк О. О., Недозим І. В., Баташева Н. І. Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ: методичний вісник. Київ. 2018. 23 с.
3. Прохоренко Л. Мотиваційні чинники навчальної діяльності школярів із затримкою психічного розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2015. № 1. С. 58–63.
4. Яковлева С. Д. Готовність до навчання дітей з затримкою психічного розвитку. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects: The 15 th International scientific and practical conference August 14-16, 2022. Berlin, Germany. 2022.* С. 255–261.